

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 16/2006 vp

Hallituksen esitys laiksi sähköntuotannon eräiden tehoreservien käytettävyyden varmistamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 24 päivänä lokakuuta 2006 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi sähköntuotannon eräiden tehoreservien käytettävyyden varmistamisesta (HE 228/2006 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Arto Rajala, kauppa- ja teollisuusministeriö
- ryhmäpäällikkö Ritva Hirvonen, Energia-markkinavirasto
- apulaisjohtaja Risto Leukkunen, Huoltovarmuuskentrus HVK

- asiantuntija Jouni Tolonen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- johtaja Pekka Salomaa, Energiateollisuus ry
- energia-asiantuntija Ahti Fagerblom, Metsäteollisuus ry
- johtaja Sirpa Smolsky, Teknologiateollisuus ry
- johtava asiantuntija Eero Kokkonen, Fingrid Oyj
- yksikön johtaja Pekka Päättiläinen, Fortum Power and Heat Oy
- johtaja Risto Vesala, Pohjolan Voima Oy
- myyntijohtaja Marja Rasi-Kurvonon, RAO Nordic Oy.

HALLITUKSEN ESITYS

Ehdotetun lain tavoitteena on sähkön toimitusvarmuuden turvaamiseksi luoda edellytykset sähköntuotannon ja kulutuksen välistä tasapainoa varmistavan sähköntuotannon tehoreservin ylläpitämiselle. Järjestelmävastuuseen määrätyn kantaverkon haltijan, käytännössä Fingrid Oyj:n, tehtävänä olisi ylläpitää järjestelmää sähköntuotannon tehoreservin käytettävyyden varmistamiseksi. Voimalaitosten haltijat voisivat tarjota järjestelmään sähköntuotannon tehoreservissä olevia voimalaitosyksiköitä. Haltijat

sitoutuvat varmistamaan voimalaitosten käyttövalmiuden ja sitoutuvat käyttämään niitä ennalta määritettyjen käyttöperiaatteiden mukaisesti.

Tehoreservin ylläpitoa koskevan järjestelmän tavoitteena olisi varmistaa, että järjestelmään kuuluvat voimalaitosyksiköt ovat enintään 12 tunnin käynnistysvalmiudessa 1.12.—28.2. välisenä aikana ja enintään yhden kuukauden käynnistysvalmiudessa muuna aikana sekä tuottavat tarvittaessa sähköä markkinoille järjestelmän sääntöjen mukaisesti.

Järjestelmävastuuseen määrätty kantaverkon haltija maksaisi voimalaitoksen haltijoille korvauksen tehoreservin ylläpidosta.

Tehoreservin ylläpitoa koskeva järjestelmä rahoitetaan sähköjärjestelmän ja kantaverkon hyödyntämiseen perustuvilla erillisillä maksuilla, joita järjestelmävastuuseen määrätty kantaverkon haltija olisi oikeutettu keräämään siirto-

palveluiden käyttäjiltä siirto- ja rajasiirtopalvelusta perittävien maksujen yhteydessä.

Energiamarkkinaviraston tulisi vahvistaa tehoreservin ylläpitoa koskevat säännöt ja järjestelmän rahoittamiseksi perittävien maksujen määräytymisperusteet.

Ehdotuksen mukaan laki olisi voimassa helmikuun loppuun 2011.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Talousvaliokunta ehdottaa, että lakiehdotus hyväksytään jäljempänä mainituin muutoksin. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että sähkön saataavuus turvataan poikkeusoloissa. Ehdotettu järjestelmä parantaa Suomen voimajärjestelmän toimitusvarmuutta.

Olemassa olevan sähköntuotantokapasiteetin säilyttäminen lyhyessä käyttövalmiudessa on huippukulutustilanteiden hallinnan kannalta oleellisen tärkeää, koska sähkön tuontimahdollisuudet ovat rajalliset ja tuontiin sisältyy riskejä. Tuotannon riittämättömyys johtaa pahimmillaan kulutuksen katkaisemiseen joiksikin ajanjaksoiksi.

Suomessa toteutunut kulutushuippu tammi-kuussa 2006 oli 14 800 MW. Suomen oma sähköntuotantokapasiteetti huippukulutuskautena on noin 13 650 MW. Vesivoimatuotantoa jouduttiin rajoittamaan jokien jääongelmien vuoksi, ja osa lauhdevoimakapasiteetista oli pitkäaikaisessa seisokissa. Tuolloin huipputilanteesta selvittiin ilman kulutusrajoituksia. Kaikki lyhyellä varoitusaajalla käynnistettävissä olevat voimalaitokset olivat käynnissä, ja kulutuksen kattamiseksi sähköä tuotiin huomattavasti Ruotsista ja Venäjältä. Sähköä tuotiin lähes 20 prosenttia koko maan kulutuksesta huolimatta siitä, että Venäjän kantaverkkoyhtiö rajoitti sähkön vientiä Venäjältä Suomeen 8 tunnin ajan 400 MW ja 73 tunnin ajan 350 MW. Lisäksi Ruotsin kantaverkko-organisaatio rajoitti sähkönsiirtoa Ruotsista Suomeen. Molemmat maat rajoittivat sähkön vientiä Suomeen turvatakseen oman sähköntarpeensa.

Suomen sähkönkulutus on kasvanut viime vuosina noin kaksi prosenttia vuodessa lukuun ottamatta vuotta 2005, jolloin oli pitkäkestoinen paperiteollisuuden seisokki. Kulutuksen on arvioitu kasvavan suunnilleen samalla tasolla toistaiseksi, ja se merkitsee myös vuosittaisen huippukulutuksen kasvua. Tulevan talven kulutus-
huipuksi on arvioitu 15 000 MW ja talven 2008/2009 huipuksi 15 500 MW.

Sähkön tuotantokapasiteetti ei ole lähivuosina merkittävästi kasvamassa. Sähköntuonti Virosta alkaa lähiaikoina 350 MW:n teholla, joka osaltaan helpottaa tulevan talven kulutuksen ja tuotannon välisen tasapainon ylläpitoa.

Suomea lukuun ottamatta muut yhteismarkkina-alueeseen kuuluvat Pohjoismaat ovat säätäneet kansallisia järjestelmiä huipputehon varmistamiseksi. Suomeen luodaan nyt edellytykset sähköntuotannon ja -kulutuksen välistä tasapainoa varmistavan 500—800 MW:n suuruisen tehoreservin ylläpitämiselle ja vähennetään riskiä joutua rajoittamaan sähkönkulutusta. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan vaatimukset täyttäviä yksiköitä arvioidaan olevan viisi kappaletta. Tehoreservijärjestelyn ajatuksena on, että järjestelmävastaava kantaverkkoyhtiö Fingrid maksaa vaatimukset täyttävien lauhdevoimayksiköiden haltijoille korvauksen joulu—helmikuussa 12 tunnin ja muulloin yhden kuukauden pituisen käyttövalmiuden ylläpidosta laadittavan käyttösopimuksen mukaisesti.

Laissa tarkoitettu voimalaitos käynnistetään markkinoille tehtyjen myyntitarjousten toteutuessa tai Fingridin erikseen sitä pyytäessä. Tavoitteena on, että järjestely häiritsee mahdolli-

simman vähän normaalisti toimivia sähkömarkkinoita.

Lauhdevoimalaitosten käyttövalmiuden ylläpidosta aiheutuneet kustannukset Fingrid kerää sähkömarkkinaosapuolilta kantaverkon ja raja-johtojen käyttäjiltä siirtomaksuissa. Tehoreservistä maksettava korvaus ei saa ylittää velvoitteista tuottajalle aiheutuvia ylimääräisiä kustannuksia.

Säädettävä tehoreservijärjestely on voimassa helmikuun loppuun 2011. Hallituksen esityksen mukaan tämän jälkeen lauhdesähkön tarpeen uskotaan yleisesti vähentyvän uuden ydinvoimalaitosyksikön valmistumisen myötä.

Arvioiden mukaan sähkön kulutus jatkaa kasvuaan, ja kotimaista tuotantokapasiteettia ei ole tulossa lähivuosina merkittävästi lisää ennen uuden ydinvoimalaitosyksikön valmistumista. Kotimaisen sähköntuotantokapasiteetin niukkuus kulutukseen nähden ja kulutuksen jatkuva kasvu johtavat siihen, että Suomi on entistä riippuvaisempi tuontisähköstä. Talvella 2006 huippukulutuskautena koettiin, että sähkön vientiä Venäjältä ja Ruotsista Suomeen rajoitettiin näiden maiden oman sähkönkulutustarpeen kattamiseksi. Suomessa huippukulutustilanteesta tuolloin selvittiin ilman kulutusrajoituksia. Vastaavalaisten olosuhteiden toistuessa lisääntyy todennäköisyys, että sähkönkäyttöä Suomessa joudutaan rajoittamaan, jollei sähköntarpeen kattamiseksi kaikissa olosuhteissa ryhdytä välittömiin toimenpiteisiin. Näissä toimenpiteissä myös Pohjoismaiden välinen yhteistyö ja EU:n toimenpiteet ovat tärkeitä. Talousvaliokunta esittää, että eduskunta hyväksyy tästä lausuman (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Yksityiskohtaiset perustelut

3 §. Pykälän 5 kohdan mukaan tehoreservilakia ja polttoturpeesta lauhdutusvoimalaitoksissa

tuotetun sähkön syöttötariffista annettavaa lakia ei ole tarkoitettu sovellettavaksi samaan voimalaitokseen. Koska syöttötariffilaki on edelleen talousvaliokunnassa käsiteltävänä (HE 100/2006 vp) ja koska tehoreservilaki on tulossa voimaan ennen syöttötariffilakia, mainittu 5 kohta on poistettu tehoreservilaista.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

*että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 3 § muutettuna (**Valiokunnan muutos-**
ehdotus) ja*

*että hyväksytään yksi lausuma (**Valiokunnan lausumaehdotus**).*

Valiokunnan muutosehdotus

3 §

Voimalaitoksille asetettavat vaatimukset

Voimalaitoksen haltija voi tarjota järjestelmään Suomen sähköjärjestelmään liitettyä erillistä lauhdutusvoimalaitosyksikköä, joka täyttää seuraavat vaatimukset:

(1—4 kohta kuten HE)

(5 kohta *poist.*)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus toimenpiteillään turvaa sen, että sähkön saatavuus varmistetaan Suomessa kaikissa olosuhteissa riittävällä omavaraisuudella joutumatta turvautumaan sähkön käytön rajoituksiin.

TaVM 16/2006 vp — HE 228/2006 vp

Helsingissä 15 päivänä marraskuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jouko Skinnari /sd	Sirpa Paatero /sd
vpj.	Jari Leppä /kesk	Antti Rantakangas /kesk
jäs.	Arto Bryggare /sd (osittain)	Martin Saarikangas /kok
	Esko Kiviranta /kesk	Sari Sarkomaa /kok
	Martti Korhonen /vas	Juhani Sjöblom /kok
	Marjaana Koskinen /sd	vjäs. Roger Jansson /r
	Seppo Lahtela /kok	Osmo Soininvaara /vihr.
	Jere Lahti /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.